

מעיר את
היפהפייה
הנרדמת

מאת הלמוט שיר

הכוריאוגרף השוודי מאץ אק נמשך לא אחת לבאלטים מוכרים והעמיד אותם "על הראש" - הראש שלו עצמו. כך היה במקרה של הגרסה שלו ל"אגם הברבורים" ול"גיזל" (את השני ביצע באלט קולברג גם בישראל). עתה הוא טיפל בבאלט נוסף של צייקובסקי, "היפהפייה הנמה", לפי הזמנה של ג'ון נוימאייר, המנהל האמנותי הוותיק של באלט המבורג.

הבימה הגדולה בעיצוב פדר פריי (Peder Freij) מוקפת שלושה קירות - משמאל קיר כחול, מימין ירוק והקיר האחורי אדום. הצי מההתרחשות הדרמטית מתנהלת בסביבה "ברגנית" וחציה "זרוקה" באוויר. מאץ אק מושך את הבאלט, הטיפוסי כל כך למאה הקודמת, בהחלטיות לזמנו, בצורה קומית, גרוטסקית וברוטלית, ולהקתו המצוינת של נוימאייר מגישה את היצירה על כל חולשותיה בצורה גרנדיוזית.

העלילה מתרחשת בגרמניה שלפני "הנס הכלכלי" של שנות השישים. זוג צעיר מתחיל את חייו המשותפים בתנאי צנע. בין הרקדן לוידי ריגנס (Lloyd Riggins - אמריקאי צעיר שרקד בהצטיינות בקופנהגן) ובת זוגו זיואל בולונגי (Joelle Boulogne) הקשר העיקרי הוא המין. מאץ אק עיצב את ההתרחשות המינית מאחורי מחיצה, והקהל רואה רק איברים בודדים שצצים לרגע ושבים ונעלמים מאחוריה. הרכישה הראשונה של הזוג הצעיר היא מכונת פולקסווגן ירוקה שבה הם נוסעים לטייל מחוץ לעיר.

אחר כך עדים הצופים ללידת הילד הראשון של הזוג - בת בשם אורורה, וכשבחדר הלידה מזריק הרופא המיילד זריקה לבטנה של האם מתברר הרעיון הנועז של הכוריאוגרף. אק החליף את דקירת מחט הכישור המסורתית וקללת הפיה הרעה, המטילה מאה שנות תנומה על הנערה וסביבתה, במחט של מזרק המוליכה לתלות בסמים. הרופא המיילד הוא גלגול של המכשפה קרבוס ועד מהרה הוא הופך לסוחר סמים - דמות עם נוכחות בימתית גדולה המגולמת על ידי הרקדן כהה העור גאמל גודה (Gamal Gouda).

זה אולי יישמע מוזר אבל אק שומר על קשרים עם המקור. למשל, הפיות מופיעות בדמות אחיות בית חולים מחוספסות ואליהן מצטרפת

סבתא צפצפנית, הנסיכים שבאגדה הופכים בגרסתו לטיפוסים מפוקפקים, שאיתם מתנסה אורורה בחוויות מין שונות. בסופו של דבר אורורה של הגרסה החדשה מתמכרת למזרק ומאבדת את ההכרה בעקבות מנת יתר.

בשלב הזה קם אדם צעיר באולם וצעק שמעשי קרבוס נוראיים, וקילל אותו קללות נמרצות: "זנב של קוף, זולל נחשים, זרים החוצה!" זה היה כמובן הנסיך דזירה. אחרי הצעקות הוא עלה לבימה וחיסל את הנבל של היצירה בכמה יריות אקדח. אז הוא נישק את אורורה, נשא אותה לאשה והחל משחק את הבוס.

לידת ילדם של אורורה ודזירה מסומלת על ידי ביצת ענק, כמו שסומלה לידת אורורה, אלא שהפעם הביצה שחורה במקום לבנה ופירוש הדבר שהאב הוא קרבוס ולא הנסיך. תחילה מהסס דזירה אבל מכריע בסוף ומחבק את הרך הנולד בזרועותיו, ואילו אורורה גורת עצמה בליאות לרוחב הבימה.

לליברטי של אק חולשות לא מעטות - הוא לא מצליח לגשר בין התקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה לימינו, מיני "הברקות" כמו נושא שנאת הזרים לא באים לידי ביטוי הולם, הסצינה של זוג הזקנים המבשלים מרק דגים, השאולה מתיאטרון-המחול העכשווי, רק מעכבת את זרימת העלילה. "העיבוד" נראה לעיתים מאולץ, האקטואליזציה לא תמיד עולה יפה ורוח תקופתנו רק משבשת את היצירה הקלאסית.

לעומת זאת, העיבוד הכוריאוגרפי והביצוע ממש מדהימים והם הופכים את יצירתו של מאץ אק ליצירה מעולה. אק נמנה עם הכוריאוגרפים המעטים בני זמננו שיצרו לעצמם סגנון אישי של ממש. לעיתים התנועה משעשעת-גרוטסקית, ולעיתים אתה נדהם מעוצמת הביטוי הפנימי של רגשות - של יאוש ודיכאון ושל אושר טהור. אפשר רק להתפעל מנקיון הצורה ושקיפות המבנים התנועתיים. בטינה בקמן (Bettina Beckmann) בתפקיד אורורה מגלמת את כל גלגולי הדמות ומשכנעת בכל המצבים הקיצוניים, בזכות ההתמסרות ללא סייג שלה לסגנון התנועה, שבצמם אינה מורגלת בו.

בכל שנוגע לעיצוב הבימתי התיאטרלי מאץ אק שולט כמובן בצורה מושלמת. הוא יודע איך לנסח את עבודתו. על ידי שכפול הדמויות הוא ממחיש את המרכיב הכללי שבעלילה. יש אצלו 12 נסיכות, 12 מלכים, תריסר נסיכים וכמספר הזה סבתות. בתחילה הוא התכוון להזמין להפקה תזמורת רוק שוודית על כליה האלקטרוניים, אך לבסוף ויתר על הרעיון והשתמש במוסיקה המקורית של צייקובסקי, ורק "אירגן אותה מחדש" להתאים למופע של שעתיים בלבד. ניגודים מובהקים בן היצירה המקורית לנוסח החדש ועימות ביניהן, שהיו בולטים ב"אגם הברבורים" וב"גיזל", מעטים ביצירתו הנוכחית.

העיבוד הכוריאוגרפי והביצוע ממש מדהימים והם הופכים את יצירתו של מאץ אק ליצירה מעולה. אק נמנה עם הכוריאוגרפים המעטים בני זמננו שיצרו לעצמם סגנון אישי של ממש

בטינה בקמן בתפקיד אורורה
BETTINA BECKMAN AS AURORA

